

El dol de Julian Barnes

Els afligits no estan deprimits, estan degudament, justament i matemàticament tristos

"Vam estar junts trenta anys. Jo tenia trenta-dos anys quan ens vam conèixer; seixanta-dos quan ella va morir. El cor de la meua vida; la vida del meu cor". La dona de l'escriptor Julian Barnes (Leicester, Regne Unit, 19 de gener del 1946), l'agent literària Pat Kavanagh, va morir el 2008 després que li diagnosticuessin un tumor cerebral. Al llibre *Nivells de vida* (<http://www.angleeditorial.com/nivells-de-vida-714>) (Angle Editorial), Barnes parla del nou món on viu: el del dol i dels afligits.

1. Ben d'hora a la vida el món es divideix a grans trets entre aquells que han tingut alguna experiència sexual i aquells que no. Més endavant, entre aquells que han conegut l'amor i aquells que no. Més tard encara (com a mínim si hem estat afortunats -o, per contra, desafortunats-), es divideix entre aquells que han superat el dolor i aquells que no.
2. Cada història d'amor és, en potència, una història de pena. Si no al principi, potser més tard. Si no per a l'un, potser per a l'altre. I de vegades per a tots dos.
3. No tenim gaire traça a l'hora d'afrontar la mort, aquesta cosa única i banal que no aconseguim encaixar en un pla més ampli. I, com va dir E. M. Forster: «Una mort es pot explicar en si

mateixa, però no aporta llum per a una altra». Així doncs, la pena, al seu torn, és inimaginable: no pas en el seu abast i profunditat, sinó en el seu to i textura, els seus enganys i falses esperances, la seva reincidència.

4. L'afflicció és una condició humana, no pas mèdica, i encara que hi ha pastilles que ens ajuden a oblidar-la (juntament amb tota la resta), no hi ha pastilles que la curin. Els afligits no estan deprimits, simplement estan degudament, justament i matemàticament tristos («ens dol en la seva justa mesura»).

5. Es pot recórrer a la ràbia, en comptes dels amics. Per la incapacitat dels amics de dir o fer el que cal, per les seves planxes involuntàries o la seva aparent fredor. I com que l'afligit rares vegades sap què necessita o vol -només el que no-, ofendre i sentir-se ofès és moneda de canvi. Hi ha amics als quals els espanta la pena igual que la mort; t'eviten com si temessin infectar-se. N'hi ha que, sense saber-ho, esperen que d'alguna manera ploris per ells. D'altres apel·len a un pragmatisme d'allò més murri. «Bé», diu la veu del telèfon al cap d'una setmana de l'enterrament de la meva dona, «què penses fer? Et prendràs unes vacances per sortir a caminar?» Vaig engegar quatre crits al telèfon i llavors vaig penjar. No: les vacances per sortir a caminar era el que fèiem junts, quan la meva vida era planera.

6. Un es pregunta: què en queda de la felicitat? I, en tot cas, com sortir-se'n, tenint en compte que la felicitat únicament ha consistit sempre en allò que es compartia? La felicitat en soledat... sembla una contradicció en si mateixa, un invent inversemblant que mai no aixecarà el vol.

7. Una persona amb qui només havia coincidit en un parell d'ocasions [...] m'assegurava que el dolor se supera; encara més, que se'n surt «reforçat» i, fins a cert punt, com a «millor» persona. Tot plegat em sonava a indignitat i vanaglòria (a més de judici precipitat). Com podia ser jo millor persona sense ella que amb ella? Més endavant vaig pensar: però si només repeteix la frase de Nietzsche que diu que el que no ens mata ens fa més forts. A més, resulta que fa temps que trobo aquest epigrama especialment capciós. Hi ha moltes coses que no ens maten però que ens afebleixen per sempre. Pregunteu-ho a qualsevol que tracti amb víctimes de tortures. Pregunteu-ho als psicoterapeutes que atenen casos de violació i a aquells que s'ocupen dels de violència masculista.

8. Alguns de nosaltres acabarem sota terra al capdavant. No gaire avall, tan sols a dos metres sota terra; només que l'escala de profunditat es perd mentre un és allà dalt; llançant flors a la tapa d'un taüt que duu una enlluernadora xapeta amb un nom. Llavors sembla molt avall, dos metres.

9. Hi ha el tema de la pena en contraposició amb el dol. Es pot intentar diferenciar-los dient que la pena és un estat, mentre que el dol és un procés, però se superposen inevitablement. És que l'estat es redueix? És que el procés s'allarga? Com saber-ho? Potser és més fàcil prendre-se'ls de manera metafòrica. La pena és vertical (i vertiginosa), mentre que el dol és horitzontal. La por et tenalla l'estómac, et deixa sense l'alè, et talla l'afluència de sang cap al cervell; el dol et fa anar segons el vent bufi.

10. Sents de manera punyent la pèrdua de vocabulari compartit, de trops, xarxes, indirectes, acudits íntims, ximpleries, esbroncades de broma, missatges d'amor... totes aquelles vagues referències tan cares per a la memòria però tan estèrils si s'expliquen a algú altre.

11. L'any U és com un negatiu de l'any al qual estaves acostumat. En comptes d'estar farcit d'esdeveniments ara està farcit de no-esdeveniments: Nadal, el teu aniversari, el seu aniversari, l'aniversari del dia que us va conèixer, l'aniversari del casament. I, a aquests, se'ls superposen nous aniversaris: el dia que va arribar la por, el dia que es va posar malament per primer cop, el dia que va ingressar a l'hospital, el dia que va sortir de l'hospital, el dia que va morir, el dia que la van enterrar.

12. Em va costat, però recordo el moment (o més aviat el raonament inesperat) que va tornar

menys probable el meu suïcidi. Em vaig adonar que, si estava viva, ho estava en els meus records. Naturalment, també ho continuava estant, i molt, en la ment d'altres persones, però jo era qui la recordava més. Si era enlloc, era dins meu, vaig interioritzar. Era normal. I també era igualment normal (i irrefutable) que no em podia matar perquè llavors també la mataria a ella. Moriria per segon cop els meus brillants records d'ella s'esvairien mentre l'aigua de la banyera es tornés vermella. Per tant, al capdavant (o, si més no, de moment), estava totalment decidit. Igual que temes més amplis però que hi estaven relacionats: com he de viure? He de viure com ella hauria volgut que ho fes.

13. Quan feia cinc anys que Ford Maxod Ford era vidu, va escriure: "És un fet irrefutable que encara penso en la Sara cada dia de la meua vida i gairebé cada hora del dia. Cada cop que veig alguna cosa que a ella li hauria agradat, em sorprèn dient que l'hi compraré i l'hi portaré, i sempre penso en coses que li he de dir".

14. Hi ha dos tipus fonamentals de soledat: la de no haver trobat algú a qui estimar, i la d'haver-se vist separat de qui estimaves.

Foto: www.goodreads.com

Nivells de vida

Julian Barnes

Traducció d'Alexandre Gombau i Arnau

Nivells de vida <http://www.angleeditorial.com/nivells-de-vida-714>

© Julian Barnes
© de la traducció: Alexandre Gombau i Arnau
© Angle Editorial, 2017